YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

16 päivänä syyskuuta 1999 *

Asiassa C-435/97,

jonka Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen (Italia) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

World Wildlife Fund (WWF) ym.

vastaan

Autonome Provinz Bozen ym.

ennakkoratkaisun tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27 päivänä kesäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY (EYVL L 175, s. 40) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. J. G. Kapteyn sekä tuomarit J. L. Murray, ja H. Ragnemalm (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: J. Mischo,

kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— World Wildlife Fund (WWF) ym., edustajanaan asianajaja W. Wielander, Bolzano,

— Autonome Provinz Bozen, edustajinaan asianajajat H. Heiss ja R. von Guggenberg, Bolzano,

— Südtiroler Transportstrukturen AG, edustajinaan asianajajat C. Baur, Bolzano, ja S. Weber, Wien,

— Airport Bolzano-Bozen AG, edustajanaan asianajaja P. Platter, Bolzano,

— Italian hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön diplomaattisten riita-asioiden osaston osastopäällikkö professori U. Leanza, avustajanaan valtion-asiamies P. G. Ferri,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen apulaisneuvonantaja M. Fierstra,

— Yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehenään Assistant Treasury Solicitor J. E. Collins, avustajanaan D. Wyatt, QC,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja G. zur Hausen,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan World Wildlife Fundin (WWF) ym:iden, Autonome Provinz Bozenin, Südtiroler Transportstrukturen AG:n, Airport Bolzano-Bozen AG:n, Italian hallituksen, Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen ja komission 18.3.1999 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 29.4.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 3.12.1997 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 24.12.1997, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla kuusi ennakkoratkaisukysymystä tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27 päivänä kesäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY (EYVL L 175, s. 40; jäljempänä direktiivi) tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa käsitellään pääasian kantajien eli eräiden luonnollisten henkilöiden, jotka ilmoittavat asuvansa Bolzano-St Jacobin lentokentän läheisyydessä, sekä kahden ympäristönsuojelujärjestön nostamaa kumoamiskannetta, jonka kohteena on Bolzanon autonomisen provinssin hallituksen 27.3.1997 tekemä päätös nro 1230 sekä provinssihallituksen päällikön (Landeshauptmann) 11.4.1997 tekemä päätös, joilla hyväksyttiin hanke tämän lentokentän uudistamisesta (Umstrukturierung).

3 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että tällä hankkeella halutaan tehdä tästä vuosista 1925/1926 alkaen sotilastarkoituksiin, urheiluilmailuun sekä eräänä lyhyeksi jääneenä aikana rajoitetusti myös siviilitarkoituksiin käytetystä lentokentästä reittiliikenteeseen sekä charter- ja rahtilentoihin kaupallisesti käytettävä lentokenttä.

4 Suunnitellut työt ja uudistukset ovat lähinnä seuraavat: olemassa olevan kiitoradan uudistaminen, maaliikenneyhteyksien ja pysäköintialueiden, lennonvarmistuslaitteistot sisältävän lennonjohtotornin, tulliterminaalin, lentokonehallin sekä tarpeellisten yhteyksien ja johtojen rakentaminen jne. samoin kuin kiitoradan pidentäminen 1 040 metristä 1 400 metriin. Ennakkoratkaisupyyntöä esitettäessä viimeksi mainituille töille ei vielä ollut annettu lupaa, koska luvan antaminen edellytti, että alueen kaavaa ensin muutetaan.

5 Tästä Bolzanon lentokentän uudistamisesta määrätään alueen kehittämistä ja yhdyskuntasuunnittelua koskevassa kaavassa, joka oli hyväksytty Bolzanon autonomisen provinssin 18.1.1995 antamalla lailla nro 3 (jäljempänä laki nro 3/95), jossa edellytettiin muun muassa ympäristövaikutusten arviointia koskevan tutkimuksen tekemistä. Tämä tutkimus, jonka hankkeen toteuttaja Südtiroler Transportstrukturen AG antoi asiantuntijaryhmän tehtäväksi, laadittiin, ja se päivättiin kesäkuulle 1996. Lisäksi lausuntoa pyydettiin useilta viranomaisilta, kuten ympäristövirastolta, ja lisäksi asiasta tiedotettiin kyseisille kunnille, joiden mielipidettä myös kysyttiin.

6 Näistä lausuntopyynnöistä erään perusteella hankkeen tutki provinssihallinnon johtajien kokous (Amtsdirektorenkonferenz), joka antoi lausunnon menettelyssä, jota kansallinen tuomioistuin luonnehti "ympäristövaikutusten yksinkertaistetuksi arvioinniksi", josta pääasian tosiseikkojen kannalta merkityksellisenä aikana säädettiin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 7.7.1992 annetun Bolzanon autonomisen provinssin lain nro 27 11—13 §:ssä (B.V. Suppl. Ord, 28.7.1992, nro 31, jäljempänä laki nro 27/92). Asiassa on joka tapauksessa kiistatonta, että vielä hyväksymättä ollutta kiitoradan pidentämistä lukuun ottamatta menettely, jonka mukaisesti riidanalaiset toimenpiteet on hyväksytty, ei ollut se, josta direktiivissä säädetään.

Asiaa koskevat oikeussäännökset

Direktiivi

7 Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivi koskee sellaisten julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia.

8 Direktiivin 1 artiklan 2 kohdan mukaan "hankkeella tarkoitetaan

— rakennustyön tai muun laitoksen tai suunnitelman toteuttamista,

— muuta luonnonympäristöön ja maisemaan kajoamista mukaan lukien maaperän luonnonvarojen hyödyntäminen".

9 Direktiivin 1 artiklan 4 ja 5 kohdassa säädetään, että direktiivi "ei koske maanpuolustusta palvelevia hankkeita" ja että sitä "ei sovelleta hankkeisiin, joista on yksityiskohtaisesti säädetty erityisellä kansallisen lainsäädännön alaan kuuluvalla säädöksellä, mikäli tämän direktiivin tavoitteet, mukaan lukien tietojen antaminen, on otettu huomioon säätämismenettelyssä".

10 Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa: "Jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ennen luvan myöntämistä arvioidaan niiden hankkeiden vaikutukset, joilla etenkin laatunsa, kokonsa tai sijaintinsa vuoksi todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Tässä tarkoitetut hankkeet määritellään 4 artiklassa."

11 Direktiivin 4 artiklassa erotetaan toisistaan kahdenlaiset hankkeet.

12 Direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa vaaditaan, että jollei direktiivin 2 artiklan 3 kohdassa säädetystä muuta johdu, liitteessä I mainittuihin luokkiin kuuluvat hankkeet arvioidaan 5—10 artiklan mukaisesti. Direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina hankkeina direktiivin liitteessä I olevassa 7 kohdassa mainitaan "vähintään 2 100 metriä pääkiitoradaltaan pitkien lentokenttien — — rakentaminen".

13 Muuntyyppisistä hankkeista direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Liitteessä II mainittuihin luokkiin kuuluvat hankkeet arvioidaan 5—10 artiklan mukaisesti, jos jäsenvaltiot toteavat niiden laadun sitä vaativan.

Tätä varten jäsenvaltiot voivat erityisesti määritellä, että tietyntyyppiset hankkeet on arvioitava tai niille on vahvistettava arviointiperusteet tai rajat, jotka ovat tarpeen päätettäessä, mitkä liitteessä II mainittuihin luokkiin kuuluvat hankkeet arvioidaan 5—10 artiklan mukaisesti."

14 Direktiivin liitteessä II olevan 10 kohdan d alakohdassa täsmennetään, että 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja hankkeita ovat " — — lentokenttien rakentaminen (muut kuin liitteessä I mainitut)", ja liitteessä II olevan 12 kohdan mukaan liitteessä I mainittujen hankkeiden muutokset.

15 Direktiivin 5—9 artiklan säännöksissä, joihin 4 artiklassa viitataan, säädetään lähinnä seuraavaa: 5 artiklassa täsmennetään ne tiedot, jotka hankkeen toteuttajan on ainakin ilmoitettava; 6 artiklassa muun muassa hankkeen toteuttajalle asetetaan velvoite tiedottaa hankkeesta toimivaltaisille viranomaisille ja yleisölle; 8 artiklassa mainitaan toimivaltaisten viranomaisten velvoite ottaa huomioon arviointimenettelyssä kertyneet tiedot ja 9 artiklassa toimivaltaisille viranomaisille asetetaan velvoite tiedottaa yleisölle tehdystä päätöksestä ja niistä ehdoista, jotka siihen mahdollisesti liittyvät.

Laki nro 27/92

16 Laissa nro 27/92 on kaksi liitettä eli liitteet I ja II, joissa luetellaan erilaisia hankkeita ja vahvistetaan yhdessä lain säännösten kanssa ne edellytykset, joilla ympäristövaikutusten arviointimenettely koskee kyseisiä hankkeita.

17 Lentokenttien osalta lain nro 27/92 liitteessä II olevan 11 kohdan e alakohdassa säädetään, että tämä arviointimenettely koskee kaikkia hankkeita, joissa kysymys on uudesta lentokenttärakentamisesta.

18 Sitä vastoin jo olemassa olevien lentokenttien laajennus- tai muutostöistä kuten kaikista laajennus- tai muutostyöhankkeista säädetään lain nro 27/92 2 §:n 2 momentissa, jossa edellytetään ympäristövaikutuksen arvointia niiden hankkeiden osalta, jotka ylittävät liitteessä II mainitut kynnysarvot 20 prosentilla, sekä toisaalta niiden hankkeiden osalta, joiden osalta tämän lain liitteessä I säädetään tällaisen arvioinnin tekemisestä.

19 Lentokenttiä koskevien hankkeiden osalta lain nro 27/92 liitteessä II ei säädetä kynnysarvosta, ja toisaalta tämän lain liitteessä I arviointia edellytetään vain niiltä hankkeilta, joiden nousu- ja laskukiitorata on pituudeltaan vähintään 2 100 metriä.

Oikeudenkäynti kansallisessa tuomioistuimessa

20 Pääasian kantajat ovat kansallisessa tuomioistuimessa väittäneet riidanalaisia toimenpiteitä lainvastaisiksi sen vuoksi, että hankkeen hyväksymismenettely ei ole vastannut direktiivin vaatimuksia. Pääasian kantajien mukaan hankkeella on laatunsa, kokonsa ja sijaintinsa vuoksi todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, joten direktiivin 2 artiklan 1 kohta koskee sitä, minkä vuoksi siitä olisi pitänyt tehdä ympäristövaikutusten arviointi direktiivin 4 artiklan 2 kohdan ja liitteessä II olevien säännösten mukaisesti, eikä pelkästään ympäristövaikutusten selvitystä ja provinssihallinnon johtajien suorittamaa hankkeen tutkimista, jotka kummatkaan eivät vastanneet direktiivin vaatimuksia.

21 Pääasian vastaajat sitä vastoin katsovat, että kolmesta keskeisestä syystä direktiivi ei koske riidanalaista hanketta.

22 Kyse on ensinnäkin vain laajuudeltaan rajoitetusta lentokentän parantamishankkeesta, jolla ei ole merkittäviä ympäristövaikutuksia, koska hankkeen tar-

koituksena on parantaa ilmaliikenteen edellytyksiä ja vähentää sen ympäristöhaittoja; lisäksi laskukiitoradan pidentämistä 1 040 metristä 1 400 metriin ei ole vielä hyväksytty.

23 Hanke ei toisekseen edellytä direktiivin vaatimusten mukaista ympäristövaikutusten arviointia sen vuoksi, että lain nro 27/92 säännösten vuoksi hanketta on pidettävä sellaisena, jota tarkoitetaan direktiivin liitteessä II ja jota direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti koskee 5—10 artiklan mukainen arviointimenettely, jos jäsenvaltiot toteavat niiden laadun sitä vaativan; tästä seuraa niiden mukaan, että laki nro 27/92, jonka ne toteavat hyväksytyn jäsenvaltioille direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa annetun harkintavallan puitteissa, on tämän säännöksen mukainen.

24 Lisäksi pääasian vastaajat vetoavat vielä siihen, että riidanalainen hanke on tarkoitettu sekä siviili- että sotilastarkoitukseen ja että sitä tarkoitetaan laissa nro 3/95, jolla on hyväksytty alueen kehittämistä ja yhdyskuntasuunnittelua koskeva kaava, joten direktiivin 1 artiklan 4 ja 5 kohdassa mainitut poikkeukset koskevat sitä.

25 Pääasian kantajat ovat kiistäneet nämä perustelut väittäen, että laki nro 27/92 on ristiriidassa direktiivin kanssa ja että sen olisi väistyttävä direktiivin asiaa koskevien säännösten tieltä, koska lain mukaan on mahdollista, että kansalliset viranomaiset jättävät laatimatta ympäristövaikutusten arvioinnin hankkeesta, jolla saattaa olla huomattavia ympäristövaikutuksia.

26 Ennakkoratkaisupyynnössään kansallinen tuomioistuin on todennut, että riidanalainen hanke koskee lentokenttää, jonka laskukiitorata on pituudeltaan alle 2 100 metriä, ja että se tämän vuoksi kuuluu direktiivin liitteessä II mainittuihin

hankkeisiin ja että sitä koskee direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädetty; kansallinen tuomioistuin on lisäksi todennut, että lain nro 27/92 2 §:n 2 momentissa säädetään, ettei sellaisten lentokenttien laajentamis- ja uudistamistöistä, joiden laskukiitoradan pituus on alle 2 100 metriä, ole tehtävä ympäristövaikutusten arviointia, koska lentokenttähankkeiden osalta ei ole vahvistettu kynnysarvoa. Kansallisen tuomioistuimen mukaan riidanalaisella hankkeella saattaa, ottaen huomioon sen laatu ja koko sekä todennäköisesti myös ottaen huomioon sen sijainti kapeassa laaksossa erään teollisuusalueen ja asuinalueen välittömässä läheisyydessä, olla merkittäviä ympäristövaikutuksia.

27 Ottaen huomioon Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozenin toteamat seikat ja niistä tekemänsä päätelmät sekä asianosaisten väitteet ja niiden perustelut samoin kuin asiaa koskevan yhteisön ja kansallisen normiston, se on direktiivin tulkintaa koskevan epätietoisuutensa vuoksi päättänyt lykätä asian ratkaisemista ja esittää seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko direktiivin 85/337/ETY 4 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että

a) eräät liitteessä II lueteltujen hankkeiden luokat voidaan jäsenvaltioiden vapaan harkinnan mukaisesti etukäteen kokonaan vapauttaa ympäristövaikutusten arvioinnista,

vai siten että

b) jäsenvaltioiden harkintavaltaa rajoittaa direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa vahvistettu velvoite, jonka mukaan hankkeista, joilla etenkin laatunsa,

kokonsa tai sijaintinsa vuoksi todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia, on joka tapauksessa tehtävä ympäristövaikutusten arviointi?

c) Sallitaanko direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa, luettuna yhdessä sen 2 artiklan 1 kohdan kanssa, että jäsenvaltio määrittelee (tai jättää määrittelemättä) tietynlaatuiset hankkeet tai kriteerit ja/tai kynnysarvot siten, että muutostöistä sellaisella lentokentällä, jonka laskukiitorata on pituudeltaan alle 2 100 metriä, määrätään etukäteen, ettei ympäristövaikutusten arviointia ole tehtävä, vaikka hanke on ympäristön kannalta merkittävä, vai onko tässä tapauksessa jäsenvaltiolle direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan kuuluvan (jos vastaus b kohtaan on myöntävä) harkintavallan rajat ylitetty?

2) Onko direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa, luettuna yhdessä sen 2 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että ympäristövaikutusten arviointivelvoite koskee myös (tai ei koske myöskään) liitteessä II olevien hankkeiden laajennuksia ja muutostöitä, jos merkittävät ympäristövaikutukset ovat todennäköisiä, vai sallitaanko direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa ja 2 artiklan 1 kohdassa se, että kaikki ne muutostyöhankkeet, joilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia, nimenomaisesti tai epäsuorasti (esim. säännöksin, joita ei sovelleta lentokenttien osalta) vapautetaan ympäristövaikutusten arvioinnin tekemisestä?

3) Miltä osin direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa, myös luettuna yhdessä 2 artiklan 2 kohdan kanssa, sallitaan se, että jäsenvaltiot ottavat käyttöön

(tai käyttävät) vaihtoehtoisia arviointimenettelyjä (ympäristövaikutusten tavanomaisen arviointimenettelyn sijasta), ja jos vastaus on myöntävä, niin

a) mitkä ovat ne olennaiset vaatimukset tai vähimmäisvaatimukset, jotka tällaisen arvioinnin on täytettävä, jotta se on direktiivin tavoitteiden mukainen, ja erityisesti,

b) onko direktiivin 6 artiklassa tarkoitettu vaatimus yleisön osallistumisesta olennainen vaatimus tehtäessä ympäristövaikutusten arviointia?

4) Voidaanko direktiivin 85/337/ETY 1 artiklan 5 kohtaa tulkita siten, että sitä sovelletaan myös hankkeisiin, joista tosin on säädetty ohjelmallisessa säädöksessä, mutta jotka kuitenkin hyväksytään erillisessä hallintomenettelyssä?

Mitkä ovat ne ympäristövaikutusten arviointia koskevat vähimmäisvaatimukset, joiden tulee sisältyä 'säätämismenettelyyn', jotta ne täyttävät direktiivin 'tavoitteet, mukaan lukien tietojen antamisen'?

5) Koskeeko direktiivin 1 artiklan 4 kohdan mukainen soveltamisalan rajoitus tapausta, jossa lentokenttää käytetään samanaikaisesti sekä siviili- että sotilastarkoituksiin?

Onko tällöin mahdollisesti sovellettava kriteeriä *pääasiallisesta käyttötarkoituksesta* vai riittääkö hankkeen rajaamiselle direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle se, että lentokenttää käytetään *myös* sotilastarkoituksiin?

6) Onko direktiivin 4 artiklan 2 kohdalla, luettuna yhdessä sen 2 artiklan 1 kohdan kanssa, välitön vertikaalinen vaikutus siinä tapauksessa, että direktiivi on pantu puutteellisesti täytäntöön, siten että jäsenvaltion viranomaisilla on velvollisuus tehdä (tai jättää tekemättä) riidanalaisista hankkeista ympäristövaikutusten arviointi?"

Aluksi

28 Pääasian kantajat ovat yhteisöjen tuomioistuimelle esittämissään huomautuksissa todenneet, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on eräällä toisella päätöksellä, joka tehtiin kyseisten kantajien vireille panemassa ja pääasiaan liittyneessä välitoimiasiassa, keskeyttänyt riidanalaisen hankkeen toteuttamisen sen vuoksi, ettei siitä ollut tehty ympäristövaikutusten arviointia; pääasian vastaajat hakivat muutosta tähän päätökseen, minkä johdosta Consiglio di Stato kumosi sen 29.8.1997 antamallaan tuomiolla nro 1411/97, ja niinpä riidanalaisia muutostöitä on tuomion jälkeen jatkettu. Tältä osin pääasian kantajat ovat pyytäneet yhteisöjen tuomioistuinta ottamaan kantaa siihen, olisiko Consiglio di Staton pitänyt vahvistaa riitautetun toimenpiteen toteuttamisen keskeyttäminen, mistä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin oli niiden mukaan esillä olevassa asiassa pätevästi määrännyt; siinä tapauksessa että yhteisöjen tuomioistuin pitäisi ympäristövaikutusten arviointia tarpeellisena, pääasian kantajat ovat pyytäneet yhteisöjen tuomioistuinta myös lausumaan niistä käytännön seurauksista, joita sen tätä tarkoittava päätös merkitsisi.

29 Näiden pyyntöjen osalta on riittävää todeta, että kansallinen tuomioistuin ei ole esittänyt tältä osin yhtäkään kysymystä, joten näitä pyyntöjä ei ole syytä tutkia (ks. asia 5/72, Grassi, tuomio 15.6.1972, Kok. 1972, s. 443, 4 kohta ja asia C-196/89, Nespoli ja Crippa, tuomio 11.10.1990, Kok. 1990, s. I-3647, 23 kohta).

30 Yksi pääasian vastaajista eli Airport Bolzano-Bozen AG väittää vääriksi useita kansallisen tuomioistuimen ennakkoratkaisupyynnössä esittämiä seikkoja. Se vetoaa myös kansallisen oikeuden säännöksiin väittäen, ettei kansallisella tuomioistuimella ole myöskään toimivaltaa tutkia pääasiaa aineellisessa suhteessa, koska sen toimivalta ulottuu ainoastaan oikeudellisiin kysymyksiin.

31 Siltä osin kuin Airport Bolzano-Bozen AG on väittänyt vääriksi eräitä seikkoja, on muistettava, että perustamissopimuksen 177 artikla perustuu kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen tehtävien selvään erotteluun ja tämän artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuin on ainoastaan toimivaltainen lausumaan yhteisön normitekstin pätevyydestä tai tulkinnasta kansallisen tuomioistuimen sille ilmoittamien seikkojen pohjalta (ks. erityisesti asia C-30/93, AC-ATEL Electronics Vertriebs, tuomio 2.6.1994, Kok. 1994, s. I-2305, 16 kohta ja asia C-326/96, Levez, tuomio 1.12.1998, s. I-7835, 25 kohta).

32 Tämän vuoksi ei ole yhteisöjen tuomioistuimen vaan kansallisen tuomioistuimen asiana selvittää oikeudenkäyntiin johtaneet seikat sekä tehdä näistä ne johtopäätökset, joita tämän annettavana oleva päätös edellyttää (ks. asia 17/81, Pabst & Richarz, tuomio 29.4.1982, Kok. 1982, s. 1331, 12 kohta; em. asia AC-ATEL Electronics Vertriebs, tuomion 17 kohta ja em. asia Levez, tuomion 26 kohta).

33 Sikäli kuin kansallisen tuomioistuimen toimivalta on riitautettu kansallisen oikeuden perusteella, niin yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisestä tehtävänjaosta seuraa, että yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä ei ole arvioida sitä, onko päätös asian saattamisesta sen käsiteltäväksi tehty tuomioistuinten organisaatiota ja oikeudenkäyntimenettelyjä koskevien kansallisen oikeuden sääntöjen mukaisesti (ks. yhdistetyt asiat C-332/92, C-333/92 ja C-335/92, Eurico Italia ym., tuomio 3.3.1994, Kok. 1994, s. I-711, 13 kohta).

Ensimmäinen ja toinen kysymys

34 Ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, jotka soveltuvat yhdessä tarkasteltaviksi, kansallinen tuomioistuin nostaa esiin lähinnä kaksi ongelmaa.

35 Toinen niistä koskee kysymystä siitä, onko direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa ja 2 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että niissä annetaan jäsenvaltiolle oikeus ennalta ja yleisesti rajata direktiivillä käyttöön otetun ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ulkopuolelle tiettyjä direktiivin liitteessä II mainittuja hankkeiden luokkia näiden hankkeiden muutokset mukaan lukien, ja esimerkiksi merkittävistä ympäristövaikutuksistaan huolimatta hankkeet, jotka koskevat sellaisen lentokentän uudistamista, jonka nousu- ja laskukiitorata on pituudeltaan alle 2 100 metriä.

36 Tältä osin on huomattava, että 4 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa sinänsä annetaan jäsenvaltioille harkintavaltaa täsmentää tietyt hankeryhmät, joiden ympäristövaikutukset on arvioitava, tai vahvistaa arviointiperusteita ja/tai rajoja. Kuitenkin 2 artiklan 1 kohdassa rajoitetaan tätä harkintavaltaa, kun siinä asetetaan velvollisuus tehdä ympäristövaikutusten arviointi sellaisista hankkeista, joilla etenkin laatunsa, kokonsa tai sijaintinsa vuoksi todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia (ks. asia C-72/95, Kraaijeveld ym., tuomio 24.10.1996, Kok. 1996, s. I-5403, 50 kohta ja asia C-301/95, komissio v. Saksa, tuomio 22.10.1998, Kok. 1998, s. I-6135, 45 kohta).

37 Yhteisöjen tuomioistuin on tämän mukaisesti arvioinut jäsenvaltion lainsäädäntöä, jonka mukaan tiettyjen direktiivin liitteessä II lueteltujen hankkeiden luokat oli kokonaisuudessaan rajattu vaikutuksia koskevan tutkimuksen tekemisen ulkopuolelle, ja se katsoi asiassa C-133/94, komissio vastaan Belgia, 2.5.1996 antamassaan tuomiossa (Kok. 1996, s. I-2323, 42 kohta), että 4 artiklan 2 kohdassa mainittujen perusteiden ja/tai rajojen tavoitteena on helpottaa tietyille hankkeille luonteenomaisten, konkreettisten ominaisuuksien arviointia, jotta voitaisiin määritellä, kuuluuko hanke arviointivelvollisuuden piiriin, eikä se, että tietyt jäsenvaltion alueella mahdollisesti toteutettavat hankeluokat, jotka on lueteltu liitteessä II, kokonaisuudessaan etukäteen välttyisivät tältä velvollisuudelta.

38 Yhteisöjen tuomioistuin on myös edellä mainitussa asiassa Kraaijeveld antamansa tuomion 53 kohdassa todennut, että jäsenvaltio, joka vahvistaa arviointiperusteet ja/tai rajat sellaisiksi, että käytännössä kokonainen hankkeiden luokka jää ennalta ympäristövaikutusten arvioinnin ulkopuolelle, ylittää direktiivin 2 artiklan 1 kohdan ja 4 artiklan 2 kohdan mukaan sille kuuluvan harkintavallan rajat, paitsi jos kokonaisarvioinnin perusteella on voitu katsoa, että millään näistä hankkeista ei todennäköisesti ole merkittäviä ympäristövaikutuksia.

39 Tällaisten hankkeiden muutoksista yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Kraaijeveld antamansa tuomion 40 kohdassa katsonut, että ainoastaan siitä seikasta, että direktiivissä ei mainita nimenomaisesti liitteen II alaan kuuluvien hankkeiden muutoksia, vaikka liitteessä I mainittujen hankkeiden muutokset mainitaan, ei voida tehdä sellaista johtopäätöstä, että muutokset eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan.

40 Todetessaan tämän mukaisesti, että direktiivin soveltamisala on laaja ja tavoite hyvin monimuotoinen, yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että "hankkeiden muutosten" käsite kuuluu direktiiville säädettyyn soveltamisalaan myös tämän direktiivin liitteessä II tarkoitettujen hankkeiden osalta, koska olisi direktiivin tavoitteen vastaista, jos "hankkeiden muutoksiksi" luokittelu mahdollistaisi sen, ettei tiettyjä hankkeita koskisi velvollisuus vaikutuksia koskevan tutkimuksen tekemisestä, vaikka niillä voi olla laatunsa, kokonsa tai sijaintinsa vuoksi merkittäviä ympäristövaikutuksia (ks. em. asia Kraaijeveld, tuomion 39 kohta).

41 Toinen kansallisen tuomioistuimen esiin nostamista ongelmista on sen selvittäminen, annetaanko, ottaen huomioon että lentokenttä yksin on omiaan soveltumaan uudistamisen kohteeksi sijaintiprovinssissaan, 4 artiklan 2 kohdassa ja 2 artiklan 1 kohdassa jäsenvaltiolle toimivalta jättää erityinen hanke kuten pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä oleva hanke direktiivillä käyttöön otetun arviointimenettelyn ulkopuolelle todennäköisesti vailla merkittäviä ympäristövaikutuksia olevana hankkeena joko kansallisen lain eli esillä olevassa asiassa lain nro 27/92 tai mainitun hankkeen tapauskohtaisen tutkinnan nojalla.

42 Tältä osin on huomattava, että direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädetään, että ” — — jäsenvaltiot voivat erityisesti määritellä, että tietyntyyppiset hankkeet on arvioitava tai niille on vahvistettava arviointiperusteet tai rajat, jotka ovat tarpeen päätettäessä, mitkä liitteessä II mainittuihin luokkiin kuuluvat hankkeet arvioidaan 5—10 artiklan mukaisesti”. Tässä säännöksessä mainitaan siten ohjeellisesti ne menetelmät, joita jäsenvaltiot voivat käyttää sen määrittämiseksi, mitkä liitteeseen II kuuluvista hankkeista on arvioitava direktiivissä tarkoitetulla tavalla.

43 Näin ollen direktiivissä annetaan jäsenvaltioille tässä suhteessa harkintavaltaa eikä direktiivi siten estä niitä käyttämästä muita menetelmiä niiden hankkeiden täsmentämiseksi, jotka edellyttävät ympäristövaikutusten arviointia direktiivin mukaisesti. Direktiivi ei siten millään tavoin estä menettelemästä siten, että kyseisen hankkeen tapauskohtaisen tutkinnan pohjalta tai kansallisen lainsäädännön toimenpiteen nojalla vahvistetaan liitteessä II tarkoitetuista hankkeista tietyn hankkeen osalta, ettei siitä ole tehtävä ympäristövaikutusten arviointia.

44 Kuitenkaan se, että jäsenvaltiolla on tämän tuomion edellisessä kohdassa todettua harkintavaltaa, ei itsessään vielä merkitse, että tietty hanke voidaan rajata direktiivissä tarkoitetun arviointimenettelyn ulkopuolelle. Muussa tapauksessa jäsenvaltiot voisivat käyttää niille direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa annettua harkintavaltaa arviointivelvoitteen poistamiseen tietyltä hankkeelta, vaikka sillä laatunsa, kokonsa tai sijaintinsa vuoksi saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia.

45 Näin ollen on katsottava, että riippumatta siitä menetelmästä, jota jäsenvaltio on käyttänyt sen määrittämiseksi, onko hankkeen osalta tarpeen tehdä arviointi — eli osoitettiin tietty hanke sitten lainsäädännöllisesti tai hankkeen tapauskohtaisen tutkinnan perusteella — käytetty menetelmä ei saa olla vastoin direktiivin tavoitetta, joka edellyttää, että yksikään todennäköisesti huomattavia ympäristövaikutuksia omaava hanke ei välty direktiivissä tarkoitetulta arvioinnilta, paitsi

jos ulkopuolelle rajattua tiettyä hanketta voidaan pitää kokonaisarvioinnin pohjalta sellaisena, ettei sillä todennäköisesti ole huomattavia ympäristövaikutuksia.

46 Mitä tulee pääasiassa kyseessä olevan hankkeen rajaamiseen arviointimenettelyn ulkopuolelle lain nro 27/92 säännöksin, niin tässä suhteessa on vielä lisättävä, että joka tapauksessa ja vaikka tämä hanke koskee provinssin ainoaa sellaista lentokenttää, jota uudistaminen voi koskea ja jota lainsäätäjä on tosiasiallisesti tarkoittanut, lainsäätäjä ei voi poistaa kyseiseltä hankkeelta arviointivelvollisuutta, paitsi jos lakia nro 27/92 säädettäessä oli jo mahdollista arvioida täsmällisesti se kokonaisvaikutus, joka kaikista kyseiseen hankkeeseen sisältyvistä töistä ympäristölle todennäköisesti aiheutuisi.

47 Toimivaltaisten viranomaisten suorittaman tapauskohtaisen tutkinnan perusteella tehdystä hankkeen poisrajaamisesta on todettava oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenevän, että ennen riidanalaisia toimenpiteitä eräs asiantuntijaryhmä laati ympäristövaikutuksia koskevat selvitykset ja että asiasta tiedotettiin kyseisille kunnille ja yleisöä informoitiin lehti-ilmoituksin. Lisäksi ympäristövirastolta ja provinssihallinnon johtajien kokoukselta pyydettiin lausuntoa.

48 Kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, ovatko toimivaltaiset viranomaiset suorittamansa tapauskohtaisen tutkimuksen perusteella — joka johti pääasiassa kyseessä olevan tietyn hankkeen rajaamiseen direktiivillä käyttöön otetun arviointimenettelyn ulkopuolelle — oikealla tavalla ja direktiivin mukaisesti arvioineet hankkeen ympäristövaikutusten merkittävyyttä.

49 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa ja 2 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että niissä jäsenvaltiolle ei anneta oikeutta ennalta ja yleisesti rajata direktiivillä käyttöön otetun ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ulkopuolelle tiettyjä direktiivin liitteessä II mainittuja hankkeiden luokkia näiden hankkeiden muutokset mukaan lukien, eikä niissä anneta oikeutta rajata kansallisen säädöksen tai kyseisen hankkeen tapauskohtaisen tutkimuksen perusteella menettelyn ulko-

puolelle tiettyä hanketta kuten sellaisen lentokentän uudistamista, jonka nousu- ja laskukiitorata on pituudeltaan alle 2 100 metriä, paitsi jos kokonaisarvioinnin perusteella on voitu katsoa, että näiden hankeluokkien kokonaisuudella tai tietyllä hankkeella ei todennäköisesti ole merkittäviä ympäristövaikutuksia. Kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, ovatko toimivaltaiset viranomaiset suorittamansa tapauskohtaisen tutkimuksen perusteella — joka johti pääasiassa kyseessä olevan tietyn hankkeen rajaamiseen direktiivillä käyttöön otetun arviointimenettelyn ulkopuolelle — oikealla tavalla ja direktiivin mukaisesti arvioineet hankkeen ympäristövaikutusten merkittävyyttä.

Kolmas kysymys

50 Kolmannella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa lähinnä selvittää sen, onko direktiivin mukaista arviointia edellyttävän hankkeen osalta direktiivin 2 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että niissä jäsenvaltiolle annetaan oikeus käyttää direktiivillä käyttöön otettuun menettelyyn nähden toisenlaista arviointimenettelyä ja onko, jos tämä vaihtoehtoinen menettely sisältyy tämän direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun voimassa olevaan tai perustettavaan kansalliseen menettelyyn, sen täytettävä direktiivin 3 ja 5—10 artiklan vaatimukset, joihin kuuluu yleisön osallistuminen direktiivin 6 artiklassa säädetyllä tavalla.

51 Kansallinen tuomioistuin esittää ennakkoratkaisupyynnössään epäilyjä siitä, soveltuuko lain nro 27/92 11—13 §:ssä säädetty lupamenettely siihen, että siinä tyhjentävästi voidaan yksilöidä hankkeen ympäristövaikutukset. Tältä osin se toteaa, ettei meluvaikutuksia tai vaikutuksia ilmanlaatuun ole tutkittu, kuten direktiivin 3 artiklassa tältä osin edellytetään ja että toisaalta vastoin direktiivin 6 artiklaa yleisö ei ole ollut tässä menettelyssä osallisena.

52 Tältä osin direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa: "Ympäristövaikutusten arviointi voidaan liittää jäsenvaltioissa voimassa oleviin hankkeita koskeviin lupamenettelyihin tai, jos se ei ole mahdollista, muihin menettelyihin tai tämän direktiivin tavoitteen täyttämiseksi perustettaviin menettelyihin." Tästä säännöksestä seuraa siten, että direktiivin kanssa ei ole ristiriidassa se, että sillä käyttöön otettu arviointimenettely voitaisiin sisällyttää voimassa olevaan tai perustettavaan kansalliseen menettelyyn, kunhan direktiivin tavoitteita noudatetaan.

53 Jos hanke edellyttää direktiivissä tarkoitettua arviointia, jäsenvaltio ei tämän direktiivin tavoitetta loukkaamatta kuitenkaan voi kyseisen hankkeen rajaamiseksi pois direktiivin 3 ja 5—10 artiklassa säädettyjen edellytysten piiristä käyttää vaihtoehtoista menettelyä, vaikka se sisältyisikin voimassa olevaan tai perustettavaan menettelyyn.

54 Näin ollen kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin mukaista arviointia edellyttävän hankkeen osalta direktiivin 2 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että niissä jäsenvaltiolle annetaan oikeus käyttää direktiivillä käyttöön otettuun menettelyyn nähden toisenlaista arviointimenettelyä, jos tämä vaihtoehtoinen menettely sisältyy tämän direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun voimassa olevaan tai perustettavaan kansalliseen menettelyyn. Tällaisen vaihtoehtoisen menettelyn on kuitenkin täytettävä direktiivin 3 ja 5—10 artiklan vaatimukset, joihin kuuluu yleisön osallistuminen direktiivin 6 artiklassa säädetyllä tavalla.

Neljäs kysymys

55 Neljännellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy lähinnä, onko direktiivin 1 artiklan 5 kohtaa tulkittava siten, että tämä säännös koskee myös senkaltaista hanketta, jollaisesta pääasiassa on kysymys ja jota, vaikkakin siitä on säädetty ohjelmallisessa säädöksessä, on koskenut erillinen hallinnollinen lupamenettely, ja vastauksen ollessa myöntävä, mitä vaatimuksia tällaisen säädöksen

ja sen antamismenettelyn on täytettävä, jotta mainitun direktiivin tavoitteet — tietojen antamista koskeva tavoite mukaan lukien — voidaan katsoa saavutetuiksi.

56 Tältä osin on syytä huomata, että direktiivin 1 artiklan 5 kohdassa säädetään, että direktiiviä "ei sovelleta hankkeisiin, joista on yksityiskohtaisesti säädetty erityisellä kansallisen lainsäädännön alaan kuuluvalla säädöksellä, mikäli tämän direktiivin tavoitteet, mukaan lukien tietojen antaminen, on otettu huomioon säätämismenettelyssä".

57 Tässä säännöksessä vapautetaan tekemästä arviointimenettelyä direktiivissä tarkoitettujen hankkeiden osalta, jos kaksi vaatimusta täyttyy. Ensimmäinen vaatimus edellyttää, että hankkeesta on yksityiskohtaisesti säädetty erityisellä säädöksellä; toinen vaatimus edellyttää, että säätämismenettelyssä on päästy direktiivin tavoitteisiin tietojen antamisen tavoite mukaan lukien.

58 Ensimmäisen edellytyksen osalta on syytä huomata, että direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa kyse ei ole säädöksistä vaan luvasta, jollaiseksi siinä määritellään "toimivaltaisen viranomaisen tai viranomaisten päätös, joka oikeuttaa hankkeen toteuttajan ryhtymään hankkeen toteuttamiseen". Jos näin ollen säädös — eikä toimivaltaisen viranomaisen päätös — oikeuttaa hankkeen toteuttajan ryhtymään hankkeen toteuttamiseen, tämän säädöksen on oltava erityinen ja sillä on oltava samat ominaispiirteet kuin direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla luvalla.

59 Jotta säädöksellä siten on samat ominaispiirteet kuin direktiivin 1 artiklassa määritellyllä luvalla, hanke täytyy säädöksellä tulla yksityiskohtaisesti eli riittävän täsmällisesti ja lopullisesti hyväksytyksi siten, että siinä luvan tapaan on, lainsäätäjän otettua ne huomioon, kaikki hankkeen kannalta merkitykselliset seikat ympäristövaikutusten arvioinnin osalta.

60 Vasta nämä vaatimukset täyttämällä direktiivin 1 artiklan 5 kohdassa säädetyn toisen edellytyksen tavoitteet voidaan saavuttaa lainsäädäntömenettelyssä. Jos tietyssä säädöksessä, jossa määrätään tietystä hankkeesta ja siten hyväksytään se, ei ole määrätyn hankkeen osalta niitä seikkoja, jotka saattavat olla merkityksellisiä sen ympäristövaikutuksia arvioitaessa, direktiivin tavoitteet jäävät saavuttamatta, koska hanke voitaisiin mahdollisista merkittävistä ympäristövaikutuksistaan huolimatta hyväksyä, ilman että näistä vaikutuksista tehtäisiin ennakkoarviointi.

61 Tätä tulkintaa vahvistaa direktiivin kuudes perustelukappale, jonka mukaan todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavia julkisia ja yksityisiä hankkeita varten olisi myönnettävä lupa ainoastaan hankkeiden merkittävien ympäristövaikutusten ennakkoarvioinnin jälkeen ja jonka mukaan tämä arviointi on lisäksi suoritettava hankkeen toteuttajan toimittamien asianmukaisten tietojen perusteella, joita tarvittaessa viranomaiset ja kansalaiset, joita hanke saattaa koskea, voivat täydentää.

62 Edellä todetusta seuraa, ettei lakia voida pitää sellaisena, että siinä direktiivin 1 artiklan 5 kohdassa tarkoitetulla tavalla säädettäisiin yksityiskohtaisesti hankkeesta, jos siinä ei ole tämän hankkeen ympäristövaikutusten arvioimisen kannalta välttämättömiä seikkoja, mutta jossa päinvastoin velvoitetaan, että asiasta tehdään tutkimus, joka on laadittava myöhemmin, ja jos siinä lisäksi edellytetään muita toimenpiteitä ennen kuin hankkeen toteuttajalla on oikeus ryhtyä hankkeen toteuttamiseen.

63 Näin ollen neljänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 1 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että tämä säännös ei koske senkaltaista hanketta, jollaisesta pääasiassa on kysymys ja jota, vaikkakin siitä on säädetty ohjelmallisessa säädöksessä, on koskenut erillinen hallinnollinen lupamenettely. Jotta mainitun direktiivin tavoitteet, kuten vaatimus tietojen antamisesta, voidaan katsoa saavutetuiksi, tällaisen säädöksen ja sen antamismenettelyn on täytettävä

vaatimus, että kyseinen hanke hyväksytään erityisellä säädöksellä, joka sisältää kaikki tämän hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin kannalta todennäköisesti merkitykselliset seikat.

Viides kysymys

64 Viidennellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy, onko direktiivin 1 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että direktiivin soveltamisalaan kuluu lentokenttä, jota voidaan samanaikaisesti käyttää sekä siviili- että sotilastarkoituksiin, mutta jota pääasiallisesti käytetään kaupallisesti.

65 On syytä muistaa, että direktiivin 1 artiklan 4 kohdan mukaan direktiivi "ei koske maanpuolustusta palvelevia hankkeita". Tällä säännöksellä rajataan siten direktiivin soveltamisalan ja siten siinä säädetyn arviointimenettelyn tekemisen ulkopuolelle hankkeet, joiden tarkoituksena on huolehtia maanpuolustuksen tehtävistä. Tällainen poisrajaaminen on siten poikkeus direktiivissä säädettyyn yleiseen sääntöön ympäristövaikutusten ennakkoarvioinnista, joten tätä poikkeusta on tulkittava suppeasti. Näin ollen ainoastaan pääasiallisesti maanpuolustukselliset hankkeet voidaan rajata arviointivelvoitteen ulkopuolelle.

66 Tästä seuraa, että direktiivin soveltamisalaan kuuluvat pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan kaltaiset hankkeet, joiden pääasiallinen tarkoitus on oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenevällä tavalla uudistaa lentokenttää siten, että sitä voidaan käyttää kaupallisesti, olkoonkin että sitä voidaan käyttää myös sotilastarkoituksiin.

67 Näin ollen viidenteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 1 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että direktiivin soveltamisalaan kuluu lentokenttä, jota voidaan samanaikaisesti käyttää sekä siviili- että sotilastarkoituksiin, mutta jota pääasiallisesti käytetään kaupallisesti.

Kuudes kysymys

68 Kuudennella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy lähinnä, onko direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa ja 2 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että näissä säännöksissä annetun harkintavallan tultua ylitetyksi jäsenvaltion lainsäädännössä tai hallinnossa, yksityiset voivat vedota näihin säännöksiin jäsenvaltion tuomioistuimissa kansallisia viranomaisia vastaan ja saada siten suhteessa niihin aikaan sen, että kyseisten säännösten kanssa ristiriidassa olevat kansalliset oikeussäännöt tai toimenpiteet määrätään sivuutettaviksi. Asian näin ollessa kansallinen tuomioistuin kysyy, onko jäsenvaltion viranomaisten toteutettava kaikki toimivallassaan olevat tarpeelliset yleis- tai erityistoimenpiteet, jotta hankkeet tutkitaan sen selvittämiseksi, onko niillä todennäköisesti huomattavia ympäristövaikutuksia ja jos on, että hankkeiden ympäristövaikutukset tutkitaan.

69 Yksityisen oikeudesta vedota direktiiviin ja kansallisen tuomioistuimen velvollisuudesta ottaa direktiivi huomioon, yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että olisi EY:n perustamissopimuksen 189 artiklassa (josta on tullut EY 249 artikla) direktiiville tunnustetun sitovan vaikutuksen vastaista, että niillä, joita asia koskee, ei periaatteessa olisi mahdollisuutta vedota direktiivissä säädettyyn velvollisuuteen. Erityisesti niissä tapauksissa, joissa yhteisön toimielimet ovat direktiivillä velvoittaneet jäsenvaltioita toimimaan tietyllä tavalla, tällaisen säädöksen tehokas vaikutus heikentyisi, jos yksityisiä estettäisiin vetoamasta siihen tuomioistuimessa ja jos kansallisia tuomioistuimia estettäisiin ottamasta sitä huomioon yhteisön oikeuden osana voidakseen todeta, onko kansallinen lainsäätäjä pysynyt direktiivissä säädetyn harkintavaltansa rajoissa ottaen huomioon sille varattu oikeus päättää direktiivin täytäntöönpanon muodosta ja keinoista (ks. asia 51/76, Verbond van Nederlandse Ondernemingen, tuomio 1.2.1977, Kok. 1977, s. 113, 22—24 kohta ja em. asia Kraaijeveld, tuomion 56 kohta).

70 Näin ollen on katsottava, että jos tämän harkintavallan rajat on ylitetty eikä kansallisia oikeussääntöjä siksi voida soveltaa, jäsenvaltion viranomaisten on toimivaltansa rajoissa ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin yleis- tai erityistoimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että tutkitaan, voiko hankkeilla olla merkittäviä

ympäristövaikutuksia, ja jos näin on, että hankkeiden ympäristövaikutukset arvioidaan (ks. em. asia Kraaijeveld ym., tuomion 61 kohta).

71 Näin ollen kuudenteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa ja 2 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että näissä säännöksissä annetun harkintavallan tultua ylitetyksi jäsenvaltion lainsäädännössä tai hallinnossa, yksityiset voivat vedota näihin säännöksiin jäsenvaltion tuomioistuimissa kansallisia viranomaisia vastaan ja saada siten suhteessa niihin aikaan sen, että kyseisten säännösten kanssa ristiriidassa olevat kansalliset oikeussäännöt tai toimenpiteet määrätään sivuutettaviksi. Asian näin ollessa jäsenvaltion viranomaisten on toteutettava kaikki toimivallassaan olevat tarpeelliset yleis- tai erityistoimenpiteet, jotta hankkeet tutkitaan sen selvittämiseksi, onko niillä todennäköisesti huomattavia ympäristövaikutuksia ja jos on, että hankkeiden ympäristövaikutukset tutkitaan.

Oikeudenkäyntikulut

72 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Italian, Alankomaiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozenin 3.12.1997 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27 päivänä kesäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY 4 artiklan 2 kohtaa ja 2 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että niissä jäsenvaltiolle ei anneta oikeutta ennalta ja yleisesti rajata direktiivillä käyttöön otetun ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ulkopuolelle tiettyjä direktiivin liitteessä II mainittuja hankkeiden luokkia näiden hankkeiden muutokset mukaan lukien, eikä niissä anneta oikeutta rajata kansallisen säädöksen tai kyseisen hankkeen tapauskohtaisen tutkimuksen perusteella menettelyn ulkopuolelle tiettyä hanketta kuten sellaisen lentokentän uudistamista, jonka nousu- ja laskukiitorata on pituudeltaan alle 2 100 metriä, paitsi jos kokonaisarvioinnin perusteella on voitu katsoa, että näiden hankeluokkien kokonaisuudella tai tietyllä hankkeella ei todennäköisesti ole merkittäviä ympäristövaikutuksia. Kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, ovatko toimivaltaiset viranomaiset suorittamansa tapauskohtaisen tutkimuksen perusteella — joka johti pääasiassa kyseessä olevan tietyn hankkeen rajaamiseen direktiivillä käyttöön otetun arviointimenettelyn ulkopuolelle — oikealla tavalla ja direktiivin mukaisesti arvioineet hankkeen ympäristövaikutusten merkittävyyttä.

2) Direktiivin 85/337/ETY mukaista arviointia edellyttävän hankkeen osalta direktiivin 2 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että niissä jäsenvaltiolle annetaan oikeus käyttää direktiivillä käyttöön otettuun menettelyyn nähden toisenlaista arviointimenettelyä, jos tämä vaihtoehtoinen menettely sisältyy direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun voimassa olevaan tai perustettavaan kansalliseen menettelyyn. Tällaisen vaihtoehtoisen menettelyn

on kuitenkin täytettävä direktiivin 3 ja 5—10 artiklan vaatimukset, joihin kuuluu yleisön osallistuminen direktiivin 6 artiklassa säädetyllä tavalla.

3) Direktiivin 85/337/ETY 1 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että tämä säännös ei koske senkaltaista hanketta, jollaisesta pääasiassa on kysymys ja jota, vaikkakin siitä on säädetty ohjelmallisessa säädöksessä, on koskenut erillinen hallinnollinen lupamenettely. Jotta mainitun direktiivin tavoitteet, kuten vaatimus tietojen antamisesta, voidaan katsoa saavutetuiksi, tällaisen säädöksen ja sen antamismenettelyn on täytettävä vaatimus, että kyseinen hanke hyväksytään erityisellä säädöksellä, joka sisältää kaikki tämän hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin kannalta todennäköisesti merkitykselliset seikat.

4) Direktiivin 85/337/ETY 1 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että direktiivin soveltamisalaan kuuluu lentokenttä, jota voidaan samanaikaisesti käyttää sekä siviili- että sotilastarkoituksiin, mutta jota pääasiallisesti käytetään kaupallisesti.

5) Direktiivin 85/337/ETY 4 artiklan 2 kohtaa ja 2 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että näissä säännöksissä annetun harkintavallan tultua ylitetyksi jäsenvaltion lainsäädännössä tai hallinnossa, yksityiset voivat vedota näihin säännöksiin jäsenvaltion tuomioistuimissa kansallisia viranomaisia vastaan ja saada siten suhteessa niihin aikaan sen, että kyseisten säännösten kanssa ristiriidassa olevat kansalliset oikeussäännöt tai toimenpiteet määrätään sivuutettaviksi. Asian näin ollessa jäsenvaltion viranomaisten on toteutettava kaikki toimivallassaan olevat tarpeelliset yleis- tai erityistoimenpiteet, jotta hankkeet tutkitaan sen selvittämiseksi, onko niillä toden-

näköisesti huomattavia ympäristövaikutuksia ja jos on, että hankkeiden ympäristövaikutukset tutkitaan.

Kapteyn Murray Ragnemalm

Julistettiin Luxemburgissa 16 päivänä syyskuuta 1999.

R. Grass

kirjaaja

P. J. G. Kapteyn

kuudennen jaoston puheenjohtaja